

## TURIZM SOHANISINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT BYUDJET SIYOSATI

*Ozodjonova Sevinch*

*Toshkent kimyo xalqaro universiteti, turizm yo'nalishi talabasi*

### **Annotatsiya.**

Ushbu maqolada biz O‘zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda davlat byudjeti siyosatining ahamiyatini ko‘rib chiqamiz. Biz moliyaviy resurslar qanday taqsimlangani, strategik rejalashtirish qanday amalga oshirilayotgani va turizm sanoatining barqaror o‘sishi va raqobatbardoshligini ta‘minlash uchun davlat-xususiy sheriklikdan qanday foydalanilishini o‘rganamiz. Turizmni rivojlantirishni shakllantirishda davlat byudjeti siyosatining rolini tushunib, biz O‘zbekiston o‘zini mintaqadagi yetakchi turizm yo‘nalishi sifatida ko‘rsatishga intilayotgan imkoniyatlar va vazifalarni qadrlashimiz mumkin.

**Kalit so'zlar:** turizm, byudjet, sayyohlik agentliklari, davlat, jamiyat.

### **Аннотация.**

В данной статье мы рассматриваем значение государственной бюджетной политики в развитии туризма в Узбекистане. Мы изучаем, как распределяются финансовые ресурсы, как осуществляется стратегическое планирование и как государственно-частное партнерство используется для обеспечения устойчивого роста и конкурентоспособности туристической отрасли. Понимая роль государственной бюджетной политики в формировании развития туризма, мы можем оценить возможности и задачи, которые Узбекистан стремится показать себя как ведущее туристическое направление в регионе.

**Ключевые слова:** туризм, бюджет, турфирмы, государство, общество.

### **Abstract.**

In this article, we consider the importance of the state budget policy in the development of tourism in Uzbekistan. We examine how financial resources are allocated, how strategic planning is implemented, and how public-private partnerships are used to ensure the sustainable growth and competitiveness of the tourism industry. Understanding the role of the state budget policy in the formation of tourism development, we can appreciate the opportunities and tasks that Uzbekistan seeks to show itself as a leading tourism destination in the region.

**Key words:** tourism, budget, travel agencies, state, society.

### **KIRISH**

Turizm sohasi dunyo mamlakatlari, jumladan, O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va madaniyatini saqlab qolishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. YaIM, bandlik

va valyuta tushumlarining asosiy hissasi sifatida turizm sanoati rivojlanishi uchun strategik rejalashtirish va moliyaviy yordamni talab qiladi. O‘zbekistonda davlat byudjeti siyosati turizm sohasini barqaror rivojlantirish, innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash, infratuzilmani yaxshilash, raqobatbardoshlikni oshirish va tashrif buyuruvchilar uchun unutilmas tajribani ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag‘lar turizm sohasining ustuvor yo‘nalishlari va yo‘nalishlarini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Turizmni rivojlantirish tashabbuslari uchun mablag‘ ajratish orqali hukumat infratuzilmani yaxshilash, marketing va reklama, malaka oshirish, sifatni ta‘minlash va me‘yoriy-huquqiy baza kabi muhim sohalarga sarmoya kiritishi mumkin. Ushbu moliyaviy resurslar nafaqat turizm sohasining o‘shishiga yordam beradi, balki O‘zbekistonning umumiy iqtisodiy diversifikatsiyasi va ijtimoiy rivojlanishiga ham hissa qo‘shadi. O‘zbekistonda turizm sohasi mamlakat iqtisodiyoti va madaniy merosiga muhim hissa qo‘shmoqda. Hukumat turizm industriyasining raqobatbardoshligi, barqarorligi va o‘shishini oshirishga intilayotgan bir paytda, davlat byudjeti rivojlanish tashabbuslarini rag‘batlantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ushbu maqola O‘zbekiston turizm sektorining kelajagini shakllantirishda davlat byudjeti siyosatining ahamiyatini o‘rganadi va moliyaviy resurslardan samarali foydalanish bo‘yicha asosiy strategiyalarni yoritadi.[5]

#### **ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI**

O‘zbekistonda davlat byudjeti siyosati turizm sohasini turli yo‘nalishlarda rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlashda muhim rol o‘ynaydi. Moliyaviy resurslarni strategik taqsimlash orqali hukumat infratuzilmaga sarmoya kiritishi, marketing kampaniyalarini rag‘batlantirishi, xizmat ko‘rsatish sifatini oshirishi va davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishi mumkin, bularning barchasi sektorning to‘liq salohiyatini ochish uchun zarurdir. Turizm infratuzilmasiga sarmoya kiritish davlat byudjetidan ajratiladigan asosiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Bu transport tarmoqlarini rivojlantirish, turar joy binolarini modernizatsiya qilish, madaniy meros ob‘ektlarini saqlash va tashrif buyuruvchilar uchun qulayliklarni yaxshilashni o‘z ichiga oladi.[4]

Hukumat infratuzilma loyihalari uchun mablag‘ ajratish orqali sayyohlarni jalb qilish va ularga sayohat tajribasini boyitish uchun qulay sharoit yaratadi. Samarali marketing va reklama O‘zbekistonni jozibali turizm yo‘nalishi sifatida joylashtirish uchun muhim ahamiyatga ega. Davlat byudjeti siyosati marketing kampaniyalarini, xalqaro sayyohlik yarmarkalarida ishtirok etishni va mamlakatning diqqatga sazovor joylari haqida xabardorlikni oshirishga qaratilgan targ‘ibot tadbirlarini qo‘llab-quvvatlashi mumkin. Marketing tashabbuslariga sarmoya kiritib, hukumat sayyohlar kelishini ko‘paytirishi, sektorning ko‘rinishini oshirishi va turizmdan iqtisodiy hissa qo‘shishi mumkin. Davlat byudjeti siyosati turizm sohasidagi kadrlar malakasini oshirish uchun salohiyatni oshirish va o‘qitish dasturlariga ham e‘tibor qaratishi

mumkin. Ta’lim, kadrlar tayyorlash va malaka oshirishga sarmoya kiritish orqali hukumat turizm mutaxassislarining xalqaro standartlarga javob berishi va yuqori sifatli xizmatlar ko’rsatishini ta’minlaydi. Inson kapitaliga kiritilgan ushbu sarmoya xizmatlarning mukammalligini saqlab qolish va tashrif buyuruvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun zarurdir. Davlat budjetidan ajratiladigan mablag’lar turizm sohasida me’yoriy-huquqiy baza va sifat standartlarini yaratish va qo’llashni qo’llab-quvvatlashi mumkin. Hukumat tartibga solish mexanizmlariga sarmoya kiritish orqali barqaror amaliyotlarni targ’ib qiladi, sanoat standartlarini tatbiq etadi va turizm xizmatlari va ob’ektlarining umumiy sifatini oshiradi. Qoidalarga rioya qilish sayyohlarda ishonch uyg’otadi va sohaning uzoq muddatli muvaffaqiyatiga hissa qo’shadi. Davlat-xususiy sheriklikni rag’batlantirish turizm sohasida davlat byudjeti siyosatining yana bir muhim yo’nalishi hisoblanadi. Moliyaviy yordam, soliq imtiyozlari va infratuzilmani rivojlantirish uchun grantlar taqdim etish orqali hukumat davlat va xususiy sektor o’rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishi mumkin. Bunday hamkorliklar tarmoq o’sishi, raqobatbardoshlikni oshirish va sayyohlik takliflarini kengaytirish uchun resurslar, tajriba va innovatsiyalardan foydalanadi.[3]

### **MUHOKAMA VA NATIJALAR**

O‘zbekiston sharoitida turizm sohasini rivojlantirishda davlat byudjeti siyosati hal qiluvchi o‘rin tutadi. Moliyaviy resurslarni strategik taqsimlash orqali hukumat turizm sanoatining o’sishi, barqarorligi va raqobatbardoshligini ta’minlashi mumkin. O‘zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda davlat byudjeti siyosatining asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Infratuzilmaga investitsiyalar: Davlat budjetidan ajratiladigan mablag’lar muhim ahamiyatga ega bo‘lgan asosiy yo‘nalishlardan biri turizm infratuzilmasini rivojlantirish hisoblanadi. Bu transport tarmoqlarini yaxshilash, turar joy binolarini modernizatsiya qilish, tashrif buyuruvchilar uchun qulayliklarni yaxshilash va madaniy meros ob’ektlarini saqlashni o’z ichiga oladi. Hukumat infratuzilma loyihalari uchun mablag’ ajratish orqali ko’proq sayyohlarni jalb qilish va ularga uzluksiz va boyituvchi sayohat tajribasini taqdim etish uchun qulay muhit yaratadi.

2. Targ’ibot va marketing: Davlat byudjeti siyosatining yana bir muhim jihati O‘zbekistonni turizm yo‘nalishi sifatida targ’ib qilish va marketingga mablag’ ajratishdir. Marketing kampaniyalariga sarmoya kiritish, xalqaro sayyohlik yarmarkalarida ishtirok etish va reklama strategiyalarini amalga oshirish orqali hukumat mamlakatning turistik diqqatga sazovor joylari, madaniy merosi va noyob tajribalari haqida xabardorlikni oshirishi va shu orqali sayyohlar kelishini ko‘paytirishi va turizm sektorining iqtisodiyotga qo‘shayotgan hissasini oshirishi mumkin.[2]

3. Potentsialni oshirish va tayyorlash: Davlat byudjeti turizm sohasida ishlayotgan shaxslarning malakasi va kasbiy mahoratini oshirishga qaratilgan salohiyatni oshirish tashabbuslari va o‘quv dasturlarini ham qo‘llab-quvvatlashi mumkin. Ta’lim, kadrlar

tayyorlash va malaka oshirishga sarmoya kiritib, hukumat turizm industriyasidagi ishchi kuchini yuqori sifatli xizmatlar ko'rsatish, xalqaro standartlarga javob berish va sayyohlarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun jihozlanishini ta'minlashi mumkin.

4. Me'yoriy-huquqiy baza va sifat standartlari: Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar turizm sohasida me'yoriy-huquqiy baza, sifat standartlari va sertifikatlashtirish jarayonlarini yaratish va amalga oshirishga yo'naltirilishi mumkin. Hukumat tartibga solish mexanizmlariga sarmoya kiritib, sanoat standartlariga muvofiqligini ta'minlashi, barqaror amaliyotni ilgari surishi va turizm xizmatlari va ob'ektlarining umumiy sifatini oshirishi mumkin.

5. Davlat-xususiy sheriklik: Davlat byudjeti siyosati xususiy sektor ishtirokini rag'batlantirish uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash, soliq imtiyozlari va infratuzilmani rivojlantirish uchun grantlar berish orqali turizm sohasida davlat-xususiy sheriklikni ham rag'batlantirishi mumkin. Xususiy sektor bilan hamkorlik qilish orqali hukumat turizm sanoatining o'sishi va raqobatbardoshligini oshirish uchun resurslar, tajriba va innovatsiyalardan foydalanishi mumkin.

Umuman olganda, O'zbekistonda davlat byudjeti siyosati turizm sohasini moliyaviy qo'llab-quvvatlash, hamkorlikni rivojlantirish, barqaror o'sish va o'zgarishlar uchun qulay muhit yaratish orqali rivojlantirishni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Strategik byudjet mablag'lari va oqilona moliyaviy boshqaruv orqali hukumat O'zbekistonning turizm industriyasining barcha imkoniyatlarini ochib, mamlakatni butun dunyo bo'ylab sayohatchilar uchun jozibali manzil sifatida ko'rsatishi mumkin.[1]

## XULOSA

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda davlat byudjeti siyosati turizm sohasining barqaror rivojlanishini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Moliyaviy resurslarni strategik taqsimlash va maqsadli tashabbuslarni amalga oshirish orqali hukumat infratuzilmani yaxshilashi, marketingni rivojlantirishi, inson kapitaliga sarmoya kiritishi, sifat standartlarini joriy qilishi va hamkorlikni rivojlantirishi mumkin, bularning barchasi sektor salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun zarurdir. Oqilona moliyaviy boshqaruv va samarali siyosatni amalga oshirish orqali O'zbekiston o'zini dunyoning turli burchaklaridan tashrif buyuruvchilarni o'ziga jalb etuvchi hamda iqtisodiy o'sish va madaniyatni saqlashga salmoqli hissa qo'shadigan yetakchi turizm yo'nalishi sifatida o'zini namoyon qilishi mumkin.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]

2.Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va

turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.:Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]

3.Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]

4.Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo‘nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]

5.Halikulov A.N. —Mehmonxonalarda xizmat ko‘rsatish sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlar dissertatsiya konspekti. Abstrakt. – Samarqand, 2010. – 25 b.[5]